

Innhold

Forord	11
Innledning	13
Målgruppe	14
Bokens oppbygning	14

DEL 1: GRUNNLEGGENDE IDEER OG PRINSIPPER I HELSESØSTERTJENESTEN

1 Teoretisk grunnlag for helsesøstertjenesten	17
1.1 Sykepleiefaglig forankring	17
<i>Av Sølvi Helseth</i>	
Introduksjon til helsesøstertjenesten	17
Et sykepleiefaglig perspektiv	18
Sykepleiens forebyggende funksjon; helse og livskvalitet	20
Noen refleksjoner om hva sykepleie er – relatert til helsesøsters funksjonsområde	22
Litteratur	26
1.2 Forebyggende og helsefremmende arbeid	28
<i>Av Lisbeth Gravdal Kvarme</i>	
Innledning	28
Forebyggende helsearbeid	28
Helsefremmende arbeid	29
Er forebyggende og helsefremmende arbeid det samme?....	32
Helseopplysning og helsekommunikasjon	33
Litteratur	34
2 Grunnlag for god helsesøsterpraksis	35
2.1 Ethiske utfordringer i helsesøstertjenesten	35
<i>Av Åshild Slettebø</i>	
Innledning	35
Beslutningsmodeller	38

Forholdet mellom forebygging, autonomi og umyndiggjøring	39
Samarbeid og taushetsplikt	42
Taushetsplikten	42
En etisk kontrollmodell	45
Oppsummering	46
Litteratur	47
2.2 Kunnskapsbasert helsesøstertjeneste	48
<i>Av Kari Glavin</i>	
Innledning	48
Hva er kunnskap?	49
Hva er evidens?	53
Helsesøsters kunnskapsgrunnlag	56
Helsesøsters kunnskapsgrunnlag og praksis – hvor evident er det?	57
Områder for fagutvikling og forskning innen helsesøstertjenesten	61
Hvordan utvikle kunnskap i praksis?	62
Oppsummering	64
Litteratur	65
Nettadresser	67
2.3 Kommunediagnose eller helseprofil	68
<i>Av Kari Glavin</i>	
Innledning	68
Oversikt over befolkningens helsetilstand	68
Kilder for data	71
Hvor og hvordan skal informasjonen brukes?	75
Oppsummering	76
Litteratur	77
Nettadresser	78
2.4 Kvalitetsutvikling i helsesøstertjenesten	79
<i>Av Kari Glavin og Toril Økland</i>	
Kvalitet	81
Faglig forsvarlighet	84
Kvalitetsutvikling og kvalitetsforbedring – dilemmaer	85
Metoder og modeller for kvalitetsarbeid	86
Oppsummering	100
Litteratur	100
Nettadresser	102

DEL 2: METODER FOR Å NÅ MÅL I HELSESØSTERTJENESTEN

3 Kartlegging av behov	105
3.1 Screening og strukturerte kartleggingsinstrumenter	105
<i>Av Kari Glavin</i>	
Innledning	105
Screening, målrettede helseundersøkelser og kartlegging.	106
Finner vi det vi skal finne gjennom screening og kartlegging?	107
Hvorfor skal vi screene eller kartlegge i helsestasjons- og skolehelsetjenesten?	109
Hva kan vi kartlegge i forebyggende hensikt?	110
Oppsummering	113
Litteratur	114
Nettadresse	116
3.2 Observasjoner på helsestasjonen	117
<i>Av Bodil Erdal</i>	
Hva er observasjon?	118
Hvorfor skal vi observere?	119
Hvilke observasjoner skal foretas?	120
Hvilke metoder for observasjon har helsestasjonen?	122
Oppsummering	126
Litteratur	126
3.3 Somatiske undersøkelser	128
<i>Av Gunnar Oftedal</i>	
Innledning	128
Er det fortsatt behov for helseovervåking?	129
Forebyggende helseundersøkelser	130
Er tidlig diagnose viktig?	132
Diagnostiske metoder	134
Samarbeid	141
Litteratur	142
3.4 Risikofaktorer for utvikling av atferdsvansker	143
<i>Av Øyvind Kvello</i>	
Kimene til atferdsvansker og de sene konsekvenser	143
Under- og overutviklede strategier	146
Betydelige hjelpbehov	146
Forekomst	147
Kjønnforskjeller	149
Samspill som hovedårsak til atferdsvansker	149
Debutalder	150

Komorbiditet	150
Sentrale risikofaktorer	152
Prognose	160
Tidlig intervensjon	160
Litteratur	161
Vedlegg 3.4.1: Diagnosekriterier for opposisjonell atferdsforstyrrelse (F91.3)	167
Vedlegg 3.4.2: Diagnosekriterier for atferdsforstyrrelser (F91.0-F91.2)	169
4 Ulike tilnæringsmetoder i praksis	173
4.1 Veiledning	173
<i>Av Sidsel Tveiten</i>	
Bakgrunn for helsesøsters veilederfunksjon	173
Hva er veiledning?	175
Dialog	179
Veiledning som prosess	182
Noen relevante studier	187
Litteratur	189
4.2 Helsedialogen	192
<i>Av Ina Borup</i>	
Indledning	192
Interview med helsesøstre	193
Skabelse af kommunikativt rum for læring om sundhed. ...	194
Kompetencer	195
Autentisitet	197
Reflekterende åbenhed	198
Støttende omgivelser	200
Perspektivering af det kommunikative rum	202
Konklusjon	204
Litteratur	205
4.3 En mestringsmodell	206
<i>Av Sølvi Helseth</i>	
Innledning	206
Foreldres vurdering av sine mestringsmuligheter i spedbarnsomsorgen	206
Spedbarnsomsorg	210
Helsesøstertilnærming	212
Oppsummering og avsluttende kommentarer	216
Litteratur	218

4.4 Løsningsfokusert tilnærming	220
<i>Av Lisbeth Gravdal Kvarme</i>	
Innledning	220
Diskusjon om det vitenskapelige grunnlaget	223
Hvordan bruke LØFT i praksis?	225
Et eksempel fra helsesøsters hverdag	230
Endringsfokusert rådgivning	233
Endringsfokusert rådgivning og LØFT	235
Litteratur	235
4.5 Foreldreveiledning	238
<i>Av Unni Tranaas Vannebo</i>	
Innledning	238
Foreldreveiledning	239
Tidlig Intervensjon-metoden i Nord-Trøndelag	241
De Utrolige Årene	249
Utviklingsstøttende kommunikasjon	252
Marte Meo-metoden	252
Foreldretrening – PMTO (Parent Management Training Oregon)	254
Oppsummering	256
Litteratur	257
Nettadresse	258
4.6 Grupper	259
<i>Av Lisbeth Gravdal Kvarme</i>	
Innledning	259
Generelt om grupper	260
Gruppeprosessen	260
Ulike grupper	261
Helsesøsters rolle som gruppeleder	263
Eksempler på bruk av grupper i helsesøsterpraksis	263
Oppsummering	267
Litteratur	267
4.7 Helsesøster på hjemmebesøk	269
<i>Av Bettina H. Fagerlund</i>	
Innledning	269
Bakgrunn for hjemmebesøket	272
En beskrivelse av hjemmebesøket	274
Fire situasjonsbeskrivelser fra helsesøsters hjemmebesøk	276
Hjemmebesøket som en del av helsesøsters hverdag	278
Litteratur	278

4.8 Tidlig intervensjon ved atferdsvansker	281
<i>Av Øyvind Kvello</i>	
Det trente, faglige blikk og den gode praksis ved atferdsvansker	281
Effektiv hjelp ved atferdsvansker	286
Tiltak man bør være varsom med å benytte	289
Et gjensyn med de fem kasesene	293
Tidlig intervensjon	298
Ventestress	299
Litteratur	300
4.9 Helsesøsters arbeid med flyktninger	305
<i>Av Kirsten Jagman</i>	
Innledning	305
Noen forskjeller mellom moderne og tradisjonelle samfunn	305
Hva kan hjelpe flyktningbarn og deres familier til et bedre liv?	307
Empowerment	309
Salutogenese	310
Traumatisering	310
Resilience	311
Samtale med barnet om vanskelige opplevelser	311
Praktisk arbeid i kommunen	312
Praktiske eksempler fra helsesøsters arbeid med en etnisk gruppe	316
Oppsummering av viktige suksessfaktorer i arbeidet	319
Litteratur	319
5 Utfordringer for helsesøstertjenesten – og veien videre	323
<i>Av Kari Glavin, Sølvi Helseth og Lisbeth Gravdal Kvarme</i>	
5.1 Dagens helsesøstertjeneste	323
5.2 Utfordringer for helsesøster framover	324
5.3 Oppsummering	329
Litteratur	330
Om forfatterne	331
Stikkord	334